

## Πρὸς ταῦτα.

Διαβολῆς φασὶ μὴ δὲν εἶναι χεῖρον· ἐκ γὰρ τοῦ ἀφανοῦς προσπεσοῦσα, βραδίως τὸ ἑαυτῆς κατεργάζεται· τοιοῦτον γὰρ δοκῶ μοι καὐτὸς παρὰ σοῦ πεπονθέναι· καλεῖς γὰρ με φίλης ἐπίβουλον τὸν, ὡς εἰκὸς, καὶ αἰδούμενον, καὶ περὶ πλείονός σε, ἢ πάντα ἀνθρώπους ποιούμενον· καί γε εἰκότως· σὺ γὰρ μου πολλὴν ἐξ ἀρχῆς ὠφθης ποιούμενος εὐνοίαν, καὶ νῦν ἐν τοῖς ἐσχάτοις ἐτίμησας, καὶ τῶν περὶ πατρίδος ἀπορρήτων μοι ἐκοινωνήσας, καὶ τῆς ἀπὸ τῶν μελλόντων ἐλπίδος οὐκ ἀπεστέρησας· πῶς οὖν ἐπῆλθέ σοι τοσαῦτα ὑποτοπάζει περὶ ἐμοῦ, ὅς εἰμὶ ἐκεῖνα ἐτίμησα, ἀλλὰ γοῦν τοῖς ἀνθρώποις, ὑφ' ὧν ἐν μεγίστῳ ἀξιώματι ὧν τυγχάνεις, οὐκ ἂν ἐδυνήθην μὴ αἰσχυθῆναι; ἀλλὰ τοιαῦτα κατεργάζονται σκευωρία οἱ τοῖς ἡμετέροις φθονοῦντες· οὐδ' ἄν γὰρ ἑσούς ἢ μετ' ἀλλήλων ἐλυπησεν οὐκ εὐνοίαν καὶ λυπήσει γὰρ, οἷμνε, εἰ ταῦτ' αὐτὸς ἀκριδέστερον ἐξετάσειας. Εὐνοεῖ μοι τοίνυν ἐξ ὑπαρχῆς, ἀποφεύγων ἐς τοῦπιόν ἡντινοῦν ἐπιδοσαν διαβολὴν, εὐ εἰδώς, ὡς μαχαίρας μὲν αὕτη τέμνει ἄλλοτερον· τραγικώτερον δὲ ὑπάγει τὸ τέλος. Ἐρῶ σο.

Ἐμὲ μὲν καὶ φιλία συνῆψε πρὸς σὲ καὶ συγγένεια· διὸ καὶ δίκαιος ἂν εἴην σοι μάλιστα πάντων, ἐφ' οἷς μοι δοκεῖς περὶ σεαυτὸν ἀμαρτεῖν, ἐπιτιμῆσαι· ἀκούω γὰρ σφόδρα σε πεφουσιώσθαι τῇ τύχῃ, καὶ μέγα ἐπὶ πλούτῳ ἐπικύρω καὶ φθειρομένῳ φρονεῖν· ἐφ' ᾧ τοὺς μὲν χαμαὶ ἐρχομένους εἰκὸς ποτε καὶ τετυφωμένους ἀλαζονεύεσθαι· σὺ δὲ, ὄν καὶ παιδεία ἐκδομησῆς, καὶ ἀνατροφή· ἐξεπαιδευσῆς, καὶ ἡ πατρίθεν λιτότης καὶ ἀπορία τάτ' ἄλλα καὶ τὸ μέτριον ἐξεδίδαξεν ἐργῶν, οὐδ' εἰ ἴσται τοῦτο τῶν ἀγαθῶν λογίζεσθαι ὠφείλεις· ἐρῶ σο.

μεν γὰρ τοὺς περὶ τὰ τοιαῦτα ἐπτοημένους, ὅσον ἔν μαλλον  
 ἔχωνται τούτων, τοσοῦτον κάτω κειμένους, καὶ τῶν τῆς  
 ψυχῆς ἀγαθῶν ἀπολειπομένους· ποῦ σοι τὸ περὶ τὴν πατρι-  
 δα φιλότιμον, ἢ πρωτίστη ἐν τῇ παρουσίᾳ τῶν πραγμάτων  
 καταστάσει τῶν ἀρετῶν ; ποῦ σοι τὸ περὶ τῆς βελτιώσεως  
 τῶν ὁμογενῶν συμπαθίς ; ποῦ δὲ καὶ τὸ πρὸς τοὺς δεομένους  
 φιλόφρων, ὅς οὐδὲ συγγενέσιν ὠφθῆς πώποτε ἐπαρκέσας,  
 ἀλλ' ἄλλοτ' ἄλλοις παρκεῖτο καὶ λυμῶσι τὰ παρὰ τῆς  
 τύχης σοι ὑπεργόμενα καταπρόεμενος, ἔν ὡς ἀστάθμητον καὶ  
 αὐτὴν ὠφείλες ὑφορᾶσθαι ; πολλάκις γὰρ ἀπ' ἄλλων εἰς ἄλ-  
 λους τὰ παρ' αὐτῆς δῶρα πέφυκε μεταφέρειν· διὸ καὶ σο-  
 φῶς δοκεῖ μοι εἰρησθαι παρὰ τοῦ Δημοσθένους, τὸ φύλαξαι  
 τὰ ἀγαθὰ τοῦ κτήσασθαι γαλεπώτερον εἶναι, καὶ ταῦτα  
 τοὺς ὀφειλοτάτους· οἷς πολλάκις τὸ παρὰ τὴν ἀξίαν πλου-  
 τεῖν κατὰ τὸν αὐτὸν αὐθις εἰπεῖν, ἀφορμὴ τοῦ κικῶς φροναῖν  
 γίγνεται· διὸ τοὺς φροναῖν δυναμένους ἄξιον κατατίθεσθαι  
 τὸν πλοῦτον πρὸς εὐεργεσίαν εἰς ἀνθρώπους ἀπόρους, καὶ ὄν  
 μάλισθ' ἢ πατρίς ἐστι δεομένη, ἑαυτοῖς μὲν ἐφόδιον εἰς τὴν  
 γῆρας ἐποφειλούμενον, τοῖς δὲ παισὶ τοῖς ἑαυτῶν εὖρημα εὐ-  
 γνωμοσύνης ἀποκείσομενον· δεῖ γὰρ δεῖπου, καθάπερ οἱ ἐν  
 εὐθείᾳ πλείοντες, καὶ τὰ πρὸς τὸν χειμῶνα εἰσεῖ παρσκευασ-  
 μένοι· οὕτως ἐν εὐτογίᾳ καὶ τὰ πρὸς ἀτύχϊαν, εἰ τόχοι, ἔτοι-  
 μα ἔχον. Τί οὖν μοι βούλεται ταῦτά πρὸς σὲ βουθετούμενα ;  
 οὐδὲν σὲ γρη δεδαγθῆναι πρὸς τὸν γραμματικομιστὴν ἰκα-  
 ρώτερον ἐπιδόντα· τῶν γὰρ ἀπορωτάτων μὲν οὗτος ἐστίν,  
 ὡς ὄρα, φιλομαθεστάτων δὲ πάντων τῶν μαθητῶν, καὶ ὄντων  
 ὄντων ἢ πατρίς ἐστι δεομένη. Τούτῳ οὖν ἐμοὶ τε καὶ τῇ πατρίδι,  
 ἢ μάλλον εἰπεῖν, σεαυτῷ χαρίζομενος, ἐπαρκέσασθαι, ὅτι βου-  
 λει· ἔρρωσο.

## Πρὸς ταῦτα.

ἱερὸν μὲν ἢ πατρὶς ἀλ.θῶς καὶ λεγόμενον καὶ νοούμενον, ὡς μήτηρ οὔσα ἡμῶν ἀπάντων, διὰ καὶ ἀπαντες ὀφείλομεν αὐτῇ τὰ τροφεῖα· καλὸν δὲ καὶ τοῖς δεομένοις τὰ δυνατὰ βοηθεῖν· καὶ μάλιστα ἐπειδάν τις αὐτῶν καὶ φιλόμουσος ἦ, οἷος ὁ παρὰ σοῦ ἡμῖν συσταθεὶς, καὶ τῆς παρ' ἡμῶν διὰ τοῦτο τυχὼν βοηθείας· κάλλιστον δὲ καὶ φιλία, καὶ μάλιστα ἢ μετὰ συγγενείας, ἃ ἄμφω συνῆψαν ἡμᾶς ἀλλήλους· ἦν κἀγὼ πάλαι τε καὶ νῦν καὶ μάλιστα πρὸς οὔνοσε ὄντα ἄνδρα, τετίμηκα καὶ τιμῶ· ἐν δ' ὁμῶς ἐκείνο οὐκ οἶδ' ὅπως ἡμῖν ἀπαντὰ ὀχληρὸν, ὁ πολὺς σου ἐν λόγοις λῆρος. Ἐπειδὴν οὖν καὶ αὐθις ἐξιώσης τί παρ' ἡμῶν, μήνυσον μόνον, μηδὲν γράφων, μηδὲ δάκνων· σκορπίου γὰρ τοῦτο· καὶ ὁ ἂν ἀξιώσης, ἐτοίμως ὑπάρξει σοὶ παρ' ἡμῶν, ἵνα μὴ καὶ αὐτὸ πάλιν ἀναγκασθῶμεν εἰπεῖν, Ἀλλὰ ρύσαι ἡμᾶς ὁ θεὸς ἀπὸ τῆς σῆς γλωσσαλγίας, οὐδὲν ἄλλο γὰρ ἐσομένης, ἢ φιλίας διαλύσις. Ἐρρώσο.

Ἡ μὲν τῶν μαθημάτων δοκιμασία ἤδη τέλος εἴληφεν, ὃ Ἐπινόκρτες καὶ ἡμεῖς εὐδοκιμήσαντες, εὐτυχῶς προῦβιβάσθημεν· καὶ ἤδη τελευταίοις ἐντρυφῶντες τοῖς λόγοις, καὶ πρὸς τὸ τελειότερον χωρήσειν ἔτι ἐπαιρόμεθα ταῖς ἐλπίδιν· ἐκείνο δὲ μόνον λυπεῖ, ὅτι ἄνευ σοῦ ταῖς ψεύσεσιν συνοργιάζομεν· ἀλλὰ μέχρι τίνος, ὃ βέλτιστε, χάρις ἐγροίκα βίω, αὐτῶς ἀπειροκάλως τὸ ἄστυ καταλικῶν; οὐκ ἀνύσεις ὡς ἡμᾶς τὴν ταχίστην; ἀλλὰ μέμνησό ποτε, ὃ θαυμάσιε, τῶν γ' ἡδίστων ἐκείνων διατριβῶν, ἃς ἡδίστως μετ' ἀλλήλων ἐν ταῖς τῶν καλῶν ἀμίλλαις· ε καὶ ἀσκήσει διετρίψαμεν, καὶ ὅς σεαυτοῦ αὐθις ἡμῖν ἀπολαύειν. Ἐρρώσο.

Πρὸς ταῦτα.

Δόγμαί τε καὶ Μούσαις τοῖς εὐδαίμοσι δέδοται ἐντροφᾶν· ἡμῖν δὲ ἀπόροις οὖσιν ἀμφὶ γεωργίαν ἔχειν κεκλήρωται μά-  
λιστα· ταῦτ' ἄρα, ἐν ᾧ ἐκλήθημεν, μένοντες, οὐδὲν ἂν ἄτο-  
πον πράττομεν, ἀλλ' ἄλλοις τε καὶ αὐτοῖς οὐχ ἧττον κεχα-  
ρισμένα ποιούμεν, τῶν ἀπὸ τῶν ὠρῶν καλῶν ἀκολούοντες·  
ἄλλος γὰρ ἄλλοισιν ἀνὴρ ἐπιτέρπεται ἐργοῖς· εἰ δ' αἴρεσις  
ἡμῖν ἴδοιεν, βουλεύμεθα μὲν περὶ ταῦτά ἡμῖν διατρέβειν,  
καὶ ἡδιστ' ἂν, ὥσπερ πρόην, καὶ νῦν ταῖς Μούσαις συνείη-  
μεν· νῦν δὲ γλισχροτέρου τοῦ βίου τετυχηκότες, πῶς ἂν ἐ-  
παρκέσαιμεν μητρὶ καὶ δυοσὶν ἀδελφαῖς; Ἐκ τοίνυν ἡμᾶς  
ἀνάγκη στερῆᾶ καὶ Χάρισιν ἄμυχ ἠναγκασμένους, αὐτουργοῖς  
συνδαιτιᾶσθαι ἀνδράσιν. Ἐρῶωσα.

Ἄλλος μὲν ἄλλο τε τῶν αὐτοῦθεν καλῶν ἐπιθυμήσειεν ἔ-  
χειν· ἐγὼ δὲ πολλάκις τῆς ἐμαυτοῦ ὀρμῆς πείραν λαβὼν,  
βίβλων μάλισθ' ἧττων εἰμί, καὶ τούτῳ μόνῳ τῷ πάθει ὁ-  
μολογῶ γεγενῆσθαι πάμπαν ἀλώσιμος. Ἐπεὶ τοίνυν ἡ φήμη  
διαδραμοῦσα καὶ ὡς ἡμᾶς, ἐκδοῦναί σε τὸν Θεόφραστον διε-  
κήρυξε, βουλοίμην ἂν ἐντοχεῖν τῷ βιβλίῳ· σέτε γὰρ τὰ  
εἰκότ' ἐκαινέσαντες, καὶ ἕτερον τοιαῦτα τοῖς Ἕλλησιν εὐξί-  
μεθα παρασχεῖν, καὶ αὐτοὶ εὖνοι μάλιστα ὄντες ἀνέκλινον,  
καὶ ταῦτά φρονούντες περὶ τῆς κοινῆς βελτιώσεως, τῆς ἀπὸ  
τῶν σῶν πόνων ὠφελείας οὐ στερησόμεθα. Ἐρῶωσα.

Πρὸς ταῦτα.

Δόγμαί μὲν τοῖς τῶν λόγων ἐρασταῖς καὶ προστάταις  
προσφέρειν ἐν μεγίστῳ τιθέμεθα ἡδονῆ· ὁ δ' ἡμῖν τῇ βίβλῳ  
ἔξωθεν ἐπεξεύργασται, ἐπὶ τούτῳ ἐθέλειν πρὸς ἡμᾶς ἐπιδει-

ξασθαι, εὐθής· εἰ γὰρ καὶ πολλὰ τῶν τοῦ συγγραφέως κει-  
 μίνων, εἰκάσι χρώμενοι, κεινήκαμεν πρὸς διόρθωσιν· ἀλλ'  
 οὐχ' ὅσον ἔμοιγ' ἦν τὸ βουλόμενον βεβελτίωται, καὶ τοῦ ἀρ-  
 γαίου κάλλους ἔτι πολὺ ἀπολείπεται· διὸ ἐς δεῦρο ἐπέσχομέν-  
 σαι τὴν ἀποστολὴν αὐτῆς, ὄφλημα φιλίας παραβῆναι μάλ-  
 λον ἐλόμενοι, ἢ ἀλαζονίας δόκησιν ἡμῖν τολμήσαντες πα-  
 ρασχεῖν· τυρλοῦσθαι γὰρ περὶ τὸ φιλούμενον αἰεὶ τὸ φιλοῦν  
 σοφῶς τοῦτ' ἐστὶν εἰρημένον· καὶ διὰ ταῦτα δεῖ προσέχειν  
 ἕκαστον ἐκυτῷ. Δίξιμι τοίνυν ἀπαιτήσας τὴν βέβηλον παρ' ὀ-  
 κνοῦντος τοῦ πέμψαντος· καὶ εἶπε μοι κριτὴς τῶν ἔμων οὔ-  
 τε φιλεῖ γε δεκαζόμενος, οὔτε μὴν τῆς ἀκριβείας στογαζό-  
 μενος ἐπὶ πᾶσι, τοὺς τε τρόπους, καθ' οὓς ἐξεδώκαμεν, καὶ  
 τὸν καιρὸν αὐτὸν ἐξετάσας. Ἐξέωσο.

Τὸ εὐεργετεῖν τοῦ εὐεργετεῖσθαι κρείττων εἶναι ὁ τοῦ Ἀρί-  
 στου κλημῆς ἐξεπαίδευσεν· ὁ μὲν γὰρ ἐς τὴν ψυχὴν δεζόμε-  
 γος τῆς βαλτικῆσιν, κρείττων ἐγένετο ἑαυτοῦ· ὁ δὲ, εὐ παθὼν  
 ἰς τὸ εὐμαρ, ἐκείνῳ ἂν ὤρεσάτο τὴν ὤρεσίαν· καὶ τῷ  
 μὲν ἐκώσων τὸ φιλήθρωπον· δηλοῖ ἡ προαιρέσις, τῷ δὲ  
 ἀνγκυαίαν ἢ τύχην τὴν χρεῖαν παρέσχε· διὸ ἐκείνῳ μὲν ἀπό-  
 κειται ἔπαμος, δῶρον τοῦτο τοῖς φιλεθρῶποις ἐποφελύ-  
 μενον· τούτῳ δὲ, τὴν εὐγνωμοσύνην ὁμολογοῦντα· τὴν ἐ-  
 πεποιθηκότα αἰεὶ τιμῶν. Εἰ οὖν καὶ αὐτὸς τὴν ἀρετὴν ταύτην  
 περὶ πλείστου ποιῆ, καὶ παρὰ πάντων καλῶς ἀκούειν δι-  
 ἐρέσειος ἔχεις (ἔχεις γὰρ, εὐ οὐδ' ἔστι, ἀνθρώπου ὄν, καὶ πρὸς  
 θεὸν ἀνατρέχων) μὴ ἀπέσῃ τὸν γραμματοκομιστὴν τῆς σῆς  
 δεόμενον δεξιᾶς, δίκαιος ὢν καὶ ἄλλως εὐ ποιῆσαι τὸν ἀν-  
 δρα· σοὶ μὲν γὰρ πρὸς τῇ προαιρέσει καὶ ἀφορμαὶ ἱκαναὶ  
 παρὰ τῆς τύχης πρὸς τοῦτο ὑπάρχουσιν· ἐκεῖνος δὲ οὐχ' ἐτί-  
 ραιτου ἕνεκα τὴν μακρὰν ὁδὸν ὡς τιμᾶς ἀνύτειν προίλεται,

ἢ τοὺς λόγους περιποιησάμενος, ἐπανιλιθεῖν οἴκαδε, καὶ ἐτέρους αὐτῶν μεταδώσων. Τοσοῦτον οὖν ἄξιον τῆς σῆς εὐποιίας τυχεῖν, ὅσον καὶ αὐτὸς σπεύδει διὰ τῆς εὐποιίας πρὸς ἄλλους ἑαυτοῦ κρείττων ποτὲ γενέσθαι. Ἐρῶ σο.

Πρὸς ταῦτα.

Οἴκοῦν καὶ σὺτόν σε κρείττω σεαυτοῦ γεγενῆσθαι εἰκὸς, πρὸς τοῦτ' αὐτὸ, ἐφ' ᾧ κρείττους ἑαυτῶν γίνονται ἄνθρωποι, παροτρύναντα· ὁ γὰρ τὴν αἰτίαν ὅτουσιν παρεσχών, ἴσθι ἂν ἔχοι τῷ πεποιηκότι δὴν καὶ ταῖς δίκαις κοινόν τοις τοιούτοις τοῦ γλῆγμα εἶναι οἵ νόμοι κελεύουσιν· κλιπῶντα μένουστος ἔχειν ὁμολογούμενον· ἐκείνο δ' ἐν ἀμισθίᾳ κείρα· πότερον, κρείττω σε φῶμεν γεγενῆσθαι σεαυτοῦ πρὸς τὸ εὐποιεῖν καὶ κινήσαντα, ἢ χεῖρω, ὅτι παρεσχών τὴν αἰτίαν, τόγ' ἡμῖς εἰ μὴ καὶ τὸ ἔθλον τῆς εὐγνωμοσύνης· παρὰ τοῦ εὐπαθόντος εἴληψι οὕτως ἀφαιλούμε; ὅρα; ἔκως εἰς πεκαρὸν σοι περιέστη ἡ ἀρετὴ; ἔδει γὰρ σε; ἐν ἐμῶν ἀκραίφνης τὸ τῆς εὐποιίας ἀγώνισμα ἢ, τὴν χρεῖαν τοῦ ἀνθρώπου μόνον γράψαντα; μὴδενὸς ἐτέρου· μήτις ἀρετῆς, μὴτὲ τύχης τῆς ἐμῆς μνημονεύσαι· ἐμὲ δὲ τοῦτο μαθόντα, οἶκοθεν πράξαι τὸ καὶ εἰς ἀρετὴν· νῦν δὲ ἢτε διδαχὴ ἀγνοῖεν σοὶ τῶν καλῶν κατηγορεῖ φατεράν, καὶ ἢ προτραπὴ περὶ ταῦτα ἐνδείαν προὔποιήσης προκαρτέσεως· καὶ γὰρ μοι ἐπεισὼν εἰκάζειν ἐκείνο, ὡς ἐν ἐτέρων ἀναλώμασιν ἐργολαβεῖς τὴν ἀρετὴν πραγματοῦσθαι, ἀπὸ τοιούτων συστάσεων διώκων τὴν ἐπαινον. Ἀλλ' ὅπως ἐν ἔχη ταῦτα, ἡμεῖς τὴν τοῦ γνώμην ἡδέως ἀπεδεξάμεθα, καὶ ἦδη κρείττους ἑαυτῶν γεγενῆσθαι δοκῶμεν, ἐν γὰρ τῷ παρῶντι ἐπακμάσαντες τὰ εἰκότα τῷ συνισταμένῳ, καὶ τῷ μέλλοντι συμβαλούμενοι, ὅπως καὶ αὐτὸς ἑαυτοῦ ἐν καιρῷ κρείττω γένεται. Ἐρῶ σο.

Οὐδὲν, φασί, θεῶ τε καὶ ἀνθρώπων οὕτω κοινόν, ὡς εὐεργεσία καὶ χάρις· ἃ σὺ μὲν ἄμφω ἔχεις ἐν σεαυτῷ συλλαβών· ἐγὼ δ' ἐξ ἀρχῆς σοι διατετέλεκα εἰνοῶν· καὶ νῦν βίβλων καὶ τῶν ἀναγκασιωτάτων εἰμι ἐνδεής. Εἰδὼς οὖν μοι καὶ τὸ περὶ τὰς μούσας πρόθυμον, πέμψον μοι, δέομαι, τὴν πρώτην τοῦ Θουκυδίδου, ἢ ὡς εἰνοσῶντι μοὶ χαριζόμενος, ἢ ὡς ἐνδεῇ εὐποιῶν· πάντως γὰρ τὴν βίβλον λαβών, ὡς ἐκ' ἀμφοῖν τούτοις σοι τὴν χάριν μετρήσει. Ἐρῶσα.

Πρὸς ταῦτα.

Οὐθ' ὡς εὐεργεσίαν, ἐπειδὴν τι τῶν ὑπαρχόντων μεταδῶμεν τοῖς φίλοις, νομιζομεν αὐτοῖς κατατίθεσθαι· οὗτ' αὐθις ὡς χάριν· ἀλλ' αὐτοῖς τὰ αὐτῶν μεταδιδόναι οἰόμενοι, τοῦτο πράττομεν, εἰδότες, ὡς τὰ τῶν φίλων εἰς κοινά· καὶ τοι ἔμοιγε ἔπεισιν ἄχθεσθαι, ὅτι μὴ καὶ τὰ πάντων εἰς κοινά, ὡς καὶ ἡ φύσις αὐτῇ, καθάπερ καὶ ἀγέλαις πόαι τε καὶ ὕδατα πάντα, ἐν' ἧ παρὰ πᾶσι καὶ ὁ βίος εὐθύτερός τε καὶ ἀπονώτερος, καὶ μὴ τοὺς μὲν καταβαρυνομένους τῷ πλήθει, τήκεσθαι ταῖς φροντίσι· ταῖς δὲ ταλαιπωρεῖν τρυχομένους ἐνδείαις, ἐξὸν τοὺς μὲν μεταδιδόντας τὸ πλεονάζον, τοὺς δὲ μεταλαμβάνοντας τὸ ἐνδεόν, μηδὲν μηδετέρους ἔχειν κακόν. Εἰδὼς οὖν ἡμᾶς οὕτω φρονούντας, μηκέτι αἰτεῖ, ἀλλ' ἀπαίτει, ὡς τὸ εἶκός, καὶ ἧς τινοσ ἂν τῶν ἄλλων δέη. Ἐρῶσα.

Ἀκούω σε εὐσκευαζόμενον ἀπαίρειν εἰς τὰς ἀμπέλους, τὴν ἑκείσε διατριβὴν περὶ πλείονος τῶν λόγων ποιούμενον· ἀλλ' ἀπορήσειεν ἐν τις, ὅπως τοσαύτην ἄνοιαν κατέγνωσ αὐτὸς σεαυτοῦ, ὥστ' ἐν καιρῷ τοιούτῳ, ἠνέχ' οἱ νέοι ἀλειφόμενοι πρὸς τὰ σκάμματα, μόνων τῶν ἄθλων καταστοχά-

ζονται, αὐτὸς ἠδονῆς βραχείας ἠττώμενος, βότρυς προαίλου  
τριγῶν, καὶ ἔργα αὐτουργῶν ἀνθρώπων ἐπιπλεθεῖν. Γενοῦ  
τοῖνον σεκυτοῦ, ὦ θαυμάσιε, καὶ παρασκευάζου πρὸς τὴν  
δοκιμασίαν, μηκέτι τὰ δοκοῦντα πρὸ τῶν ὄντων διώκων·  
ἵνα μὴ θηρώμενος ἠδονᾶς ἐν νεότητι, ἐν γῆρα λιμῶ ἀπόλη  
κατὰ τοὺς τέττιγας. Ἐρῶωσο.

Πρὸς ταῦτα.

Πάντα μὲν τὰ δέοντα ποιεῖν καλόν· κάλλιον δὲ πάντων  
καὶ ὀσιώτερον θεῶ πείθεσθαι καὶ γονεῦσι· καὶ γὰρ τῶν τ' ἄλλων  
καὶ τοῦ ζῆν ἡμῖν οὗτοι γεγόνασιν αἴτιοι. Τούτοις οὖν καὶ αὐτὸς  
ὑπακούων, οὐδὲν ἄτοπὸν μοι πράττειν δοκῶ συναπάραι  
αὐτοῖς εἰς τὴν ἄμπελον, αὐτὴν ταύτην ἐπισκεψόμενος, καὶ  
τὸ γῆρας τῶν τεκόντων ἀνακουφίσων ἀπὸ τῶν πόνων· εἶδὲ  
δοκοῦμεν πρὸς ὀλίγον τὰς Μούσας ἐξ ἀνάγκης καταλιπεῖν,  
ἀνεμέσητον πρόσθεσ δ' εἰ βούλει, καὶ ἀζήμιον ἔμοιγε· καὶ  
τὰ μουσικὰ γὰρ τῶν ὀργάνων ἀνέσει καὶ τάσει ἠχητικώτερα  
γίγνεται· οὐδ' αὖ τέττιγων ἔργον ποιῶμεν, συγκομιζόμενοι  
τοὺς καρπούς· τοὺς δὲ μύρμηκας μᾶλλον μιμούμενοι, κατ'  
ἐκείνους καὶ τὸν ἐκ προμηθείας ἔπαινον, εἰ μὴ παρὰ πάν-  
των, ἀλλὰ γε τῶν τοῦν ἔχόντων, ἐλπίζομεν εἶξιν· Ἐρῶωσο.

Καὶ ἐκάστη μὲν τῶν ὥρων φέρει τι ἴδιον εἰς τέρψιν καὶ  
ἐρτίκασιν τῆς ὀράσεως· ἀνὴρ δὲ, οἶμαί, τῶν πάνυ φιλοκάλων  
καὶ πρὸς τὸ ῥόδον διαφερόντως ἔχόντων ἐρωτικῶς, τὸ ἔαρ  
περὶ πλείονος ἀν ποιήσαιο· ἔμοι γ' οὖν, καὶ τ' ἄλλα πρὸς  
τοὺς πολλοὺς τὰ πολλὰ διαφέροντι, τερπνότερον δοκεῖ τὸ  
φθινόπωρον, εἴγε τὰ ὠραία τῶν ἀνθέων καλλίω, μῆλον κα-  
λὸν καὶ εὐώδες, καὶ οἱ βότρυς ἡδὺ τὸ γλεῦκος ἑναποσάζοντες



ἔων ἡδέως σε πᾶσι ὄρων ἀπολαύοντα μακαρίζω, εὐχόμενος  
 ἕμᾳ καὶ τῷδ' σοὶ ταῦτα γενέσθαι· εἴη δ' ἂν σοὶ μάλιστα τοῦ-  
 το, εἰ καὶ τοῖς στερουμένοις πέμψεις μερίδα· εἶσθα γὰρ, ὡς  
 οὐδὲν εὐφραίνει τοσοῦτον τοὺς ἔχοντας, ὅσον ἢ τῶν ὑπαρχόν-  
 των ἀγαθῶν μετὰ τῶν φίλων ἀπόλαυσις. Ἐρρώσο.

### Πρὸς ταῦτα.

Οἱ μήπω τῶν πραγμάτων ἀψάμενοι, ἀπερισκέπτως οἱ  
 πλείστοι θαυμάζειν ταῦτα περὶ καί, καὶ διὰ ταῦτα μακαρί-  
 ζειν τοὺς πεπειραμένους· πράγονται ἐπειδὴν δὲ τάχιστα  
 καὶ πείραν λάθωσι τούτων, τότε κατανοοῦσι τὸ ἀπ' αὐτῶν  
 δυσχερές· σὺ δὲ καὶ τὸ ἕαρ δεύτερον ἐς ἡθονὴν τοῦ φθινοπέ-  
 ρου εἰρηκας εἶναι, μόνῃ τῇ ὕμῃ, ὡς εἴκειν, ἐπιτρέψας τὴν  
 κρίσιν· ἢ μᾶλλον τῶν μὲν καλῶν ἐμφοτέρων πολλάκις γευ-  
 σάμενος· τῶν δὲ κακῶν οὐδ' ἄκρω ἀψάμενος τῷ δακτύλῳ·  
 ἀλλ' ὅσα καὶ οἷα ἀνάγκη καὶ ἀπορίη ἐν τῷ γράφειν παῦτα  
 συνέχομαι, τῆς μὲν πάγχνης ὡς ἐν μακροῖς ταῖς νυξὶ λυμαι-  
 νομένης τοὺς βότρυας, τρυγητῶν δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἐργατῶν  
 μὴ ὄντων ὡς ἐν σενῶ τῷ καιρῷ· τῶν δ' αὖ ἀγγείων τῶν μὲν  
 ἔδη σαθρῶν τῷ χρόνῳ γεγενημένων, τῶν δὲ καὶ ἄλλως διαρ-  
 ρεύοντων· ὥστε καὶ τὸ μηδὲν εἶχειν χαλεπὸν, καὶ τὸ οὕτως εἶχειν  
 ἐστὶν ἀπορώτερον· σὺ δ' οὖν ἐπινοοῖα ἴσως τὰ καθ' ἡμᾶς πόρ-  
 ρωθεν ὡς εὐτυχῇ ἐπερχόμενος, βότρυάς σοι πεμψθῆναι αἰτεῖς  
 παρ' ἡμῶν, ὡς δὴ ἡδεῖαν οὖσαν τὴν τῶν ἀγαθῶν μετὰ τῶν  
 φίλων ἀπόλαυσιν· ἐγὼ δὲ πολλὰ ἡδῖον φημί τὴν μετὰ τῶν  
 πόνων· εἰ δὲ καὶ σοὶ συνδοκεῖ, εἰθέ· ὡς ἡμᾶς, τούτων αὐτῶν  
 συναντιληψόμενος, καὶ μεταληψόμενος· τὰ εὐκότα· οὕτω γὰρ  
 ἂν καὶ τῷ φθινοπέρῳ ἄμεινον συντάξεις τὸ ἐγκωμῆθαι.  
 Ἐρρώσο.

Ούτε πάντα τὰ γὰρ ἢ ἡ τύχη τοῖς αὐτοῖς ἐδωρήσατο, οὔτε πάντων πάντα ἀρεῖλαν· ἀλλ' ἐπίδειξ' ἀλλήλων τοὺς ἀνθρώπους βουλομένη ποιῆσαι, καὶ τῆς κοινωνίης αὐτοῦς εἰς μείζω συναγαγεῖν οἰκειότητα, ἀλλ' ἄλλοις παρέσχε· πρὸς ἐμὲ δὲ οὐκ οἶδ' ἀνθ' ὅτου ἀλλοτριώτερον ἔχει· τὴν γὰρ πρὸς τοὺς λόγους προθυμίαν ἐνθεῖσα, τοῦ τρόπου ἐστέρησεν, ἀγνωμόως με τιμωρήσασθαι βουλομένη· εἰ γὰρ μὴ τὴν πρὸς τὰς Μούσας μοι ἐνέθηκεν ἔρωτα, ἦν ἂν μοι μετριωτέρα ἢ ἐν ἀγνοία τῆς ἀπολαύσεως στέρησις· νῦν δὲ ἐνθεῖσα τὸ κέντρον, καταφλέγει τῷ πόθῳ· τίς οὖν γένωμαι τῶν παιδικῶν μοι σερούμενος; καὶ ὢν ἄνευ οὐκέτι μοι νομίζων εἶναι βιώσιμον; Εἴ τις οὖν λόγος τῶν Μουσῶν παρὰ σοι, ὥσπερ καὶ ἐστίν, οὐκ ἐν ἀπαξιώσειας προσδέξασθαι δέησιν· μάλιστα μὲν καλὴν, μάλιστα δὲ δικαίαν, ἐπαρχέσαι μοι εἰς ἔτος, ὅσον ἱκανὸν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίως ἐν τῷ γυμνασίῳ· εὖκε γὰρ καὶ ἡ τύχη ἐπὶ τούτῳ περὶ σὲ πεφλοτιμῆσθαι, οὐκ ὀλίγον σοι τὸν πλοῦτον προχέασα, ἵνα καὶ τοῖς τῶν λόγων θεράπωναι μεταδιδῶς τὰ εὐότα· ὥστ' ἐφ' οἷς αὐτὴν ἀγνωμοσύνης πρότερον ἐμεμφάμην, νῦν προάγομαι ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς ἐπαυεῖν, ὡς μετὰ λόγου πράττουσαν, ὅ,τι βούλεται. Ἐξήρωσο.

Πρὸς ταῦτα.

Πλοῦτου ἅμα καὶ παιδείας τυχεῖν σκανιώτερον· τὰ γὰρ καὶ ὀλίγων· ἐκ πενίας δὲ σοφοῦς γενέσθαι, πολλῶν· ὁ μὲν γὰρ, εἰς ἡδονὰς εὐθύς ἐξ ἀρχῆς τοὺς νέους ἐξήνεγκεν· ἡ δὲ, σωφροσύνη περιστέλλασα, τοῖς λόγοις παρέδωκε· μὴ οὖν μεμφιμοίρει οὕτως ἀγνώως πρὸς τὴν τύχην, ὅτι σε κατέταξεν ἐν τοῖς πένησιν· ἀλλ' ἀγάπα μάλιστα, ὅτι ἔρωτά σοι τῶν λόγων ἐνέθηκε, δι' οὗς παρὰ πᾶσι μᾶλλον τιμῶνται οἱ τούτων γινόμενοι ἐγκρατεῖς· ἔπειτα πρότερον κρεῖττον δοκεῖ σοι, και-

δείξ μετὰ πείρας τάχειν, ἢ πλούτου ἐν ἀμαθία; ὁ μὲν γὰρ ὑπηρετὸς ἐστὶ τῶν κακῶν· τὴν δὲ, μετὰ σωφροσύνης προαγομένην, ἐλπίς καὶ πλούσιον τὸν ἔχοντα καταστήσειν. Ταῦτ' οὐκ εἰδώς, σύντευνα σεαυτὸν πρὸς τὸ τέλος, ἐφ' ὃ σκοπεῖς, καὶ ἐξ οὗ μάλιστα σοὶ τὸ εὐδαιμον· ἀλλ' ἵνα μηκέτι ἀπορῆς τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἐπιτηδεύων, ἐμοὶ μελήσει· βούλομαι γὰρ, εἰ πυθοίμην σε τῶν μαθημάτων ἀξίως ἐπιμελούμενον, ἔρατὸν σοὶ καὶ παρὰ τῶν φίλων συλλέξαι· ὅσον δ' ἐν τῷ αὐτίκα, τρία χροσᾶ, ἃ σοὶ πέπομφα, ἱκανὰ, οἶμαι, εἰς τρίμηνον διαρκέσαι σοὶ. Ἐρῶσο.

Σύλλογον τῶν μαθητῶν αὐθις αὖριον ἐν τῷ γυμνασίῳ φασὶν ἔσεσθαι, ὃ Δημάρατε· Θεόδωρος γὰρ ὁ Μιτυληναῖος ἀταξίας γραψάμενος Γεώργιον τὸν Γαζῆν, εἰσάγει εἰς δικαστήριον· ὡς οὖν ἀπάντων τῶν τε καθηγητῶν καὶ ὁμιλητῶν μελλόντων ψηφίσεσθαι, σπεῦσον τάχιστα καὶ αὐτὸς, ὡς ἡμᾶς, τὸν τ' ἀγῶνα θεασόμενος τῶν νέων τῆς Ἑλλάδος ῥητόρων, καὶ τὴν ψῆφον ἐποίησεν τὴν σεαυτοῦ τῷ ἐκ τῶν λόγων φανομένῳ σοὶ τούτων δικαιότερῳ· φιλότιμον γὰρ ζῶον ὁ ἄνθρωπος· καὶ τοιούτων προσποιήσεων ὀρμώμενα τὰ μειράκια, ῥᾶον ἐπιδώσουσιν ἐν τοῖς λόγοις, τῷ ἡδᾶϊ τοὺς πόνους φερόντες. Ἐρῶσο.

### Πρὸς ταῦτα.

Λόγων σοφῶν οὐκ ἂν, οὐδ' ἅπαντα τὸν αἰῶνα ἀκούων, ἀκείποιμι ἔγωγε· τὸ δὲ καὶ παρὰ μαθητευομένων τοῦθ' ὄραν πρὸς ἀλλήλους γιγνώμενον, κλείω ἔχει τὴν ἡδονήν· λογίζομαι γὰρ οἷα ἂν εἴποι ἑκάτερος αὐτῶν, τὸν ἕτερον παρευδοκῆμῃσιν φιλοτιμούμενος· τοῦτο γὰρ καὶ νῦν προσδοκώμενον,

τερπνόν ἡμῶν γίνεσθαι καὶ αὐριον, τοῦ ἀγῶνος ἐνστάτος, μᾶλλον εὐφρανεῖ τοὺς παρρηγινομένους· διὸ καὶ ἅμα ἀναγνοὺς τὰ γράμματα, μεταπεμψάμην τὸν ἠνίοχον ἀπὸ τῆς ἐπαύσεως, ἵνα παρρασκευασθέντος τοῦ ζεύγους, αὐριον ἅμα ἠλίφ ἀνίσχοντι ἀπεύσω ἐπὶ τὴν θέαν. Ἐβόωσο.

Εὐδαίμονες ἀληθῶς εἰσίν, ὧ Ἐρμόλαε, οἱ ἐν πόλεσι δικατώμενοι· πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις, ὧν ἂν ἀρθόνως ἐκεῖ ἀπολαύσῃ, καὶ τὴν ψυχὴν οὐκ ὀλίγον ταῖς καθ' ἡμέραν μεταβολαῖς ἐπιτέρπουσιν· ἡμεῖς δὲ, οἱ τὴν ἐσχατιὰν τάσθη εὐχόοι, αἰζίτε καὶ προεβάτοισι προσέχομεν, γεωργῶν κίμει ἀπειροκάλους φιλοτιμήμασιν, ὅθεν ἡμῖν οὐδὲν ἂν γένοιτο πλεόν· διὸ καὶ μέμφομαι γε τὴν τύχην σφόδρα, ὅτι με ἀγροίκοις, πρὸ ὧν καὶ μεθ' ὧν οὐδὲν ἐστὶ βελτιοῦσθαι, συνείναι κατέταξεν· ἀλλ' οὐκ ἂν μου ἐπὶ πολὺ κατισχύσειεν· οὐδ' αἰδιδίον μου τὴν ἀγροικίαν τήνδε εἶσθαι κατεργωκυῖα ἀκηκόως γὰρ ἤδη, οἷα ἐν τῷ γυμνασίῳ τοῖς ὁμηλιζῶσι πρὸς λόγων ἀμιλλαν πράττεται πρὸς ἀλλήλους, μετὰ τούτων γενέσθαι βουλοίμην· εἰσχάνμαι τοίνυν τοῦγε λοιποῦ λόγοι τὸ σπουδαζόμενον· θρέμματα δὲ, καὶ ἐρημικά, καὶ ἀγροικὸς βίος ἐβρέτωσαν. Ἐβόωσο.

Πρὸς ταῦτα.

Δεινόν γε τῷ ὄντι τῆς γνώμης τὸ ἕστατον, καὶ πολλῶν κακῶν τοῖς ἀνθρώποις πέφυκε γίνεσθαι· οὐδὲν γὰρ ἦν σοὶ πέφυκτον ὀχληρότερον ἐν τῇ πόλει, ἢ λόγοι καὶ μούσαι· εἴτα μόλις τούτων ἀπαλλαγείς, καὶ σεαυτὸν παραδούς τοῖς ἐκ τῆς φύσεως ἀγαθοῖς, ἔδοξας εὐρέσθαι τὸ εὐδαιμον· νῦν δ' αἰφνης τούτων γενόμενος πρόσκαρος, ὥσπερ ὄξυ ἀπὸ τούτων ἐβρέ-

γων, τὸν ἀγρὸν βούλει καταλιπεῖν, καὶ λήροις ἐπιτρίπτων  
 διδασκαλῶν σεαυτὸν παραδοῦναι, καὶ διαπληκτισμοῖς μει-  
 ρακίων ἀφρόνων. Ἴθι τοίνυν, καὶ εἴ μου ἀνέχη ἀκούειν, ἔρρε,  
 ἥτοι παρὰ τὰς φληνάρους σοι Μούσας, ἢ ἐς κόρακας, ἐγὼ δ'  
 ἐμμένων οἷς ἔγνων, συμφιλοσοφήσω ταῖς Χάρισι, τόπον ἐκ  
 τύπου καὶ δένδρον παραμείζων ἐκ δένδρου, τῆς τε τῶν ὀρ-  
 νίθων ῥόδης καὶ τῶν παραρρέοντων ὑδάτων κελαρυζόντων  
 ἕδιον, ἢ τῶν ἐκεῖ συνείθων λήρων ἀκούων. Ἐρρώσο

Ἐπειδὴ δι' ἐρέσεως ἔχει εἰδέναι, ὅ,τι πράττεται παρ' ἡ-  
 μῖν, δεῦρο δῆσοι διηγήσομαι, ὡς Διόφαντες, ὁ μάλιστα χθὲς  
 συνέβη ἐν τῷ γυμνασίῳ. Χαρμόλαος γὰρ καὶ Διότιμος, ἐκ  
 πολλοῦ ἀντιζήλωσ ἀλληλοῖς ἔχοντες περὶ λόγους, πότερος  
 τὸν ἕτερον παρευδοκιμήσῃ, καὶ τὸ πάθος τρέφοντες ἐπὶ  
 πλέον, ἐχώρησαν τελευτῶντες μέχρι λοιδοριῶν· παροξυνθεὶς  
 δ' ἐπὶ τούτῳ μάλιστα ὁ Διότιμος, ἀπήνεγκε γραφὴν ὕβρεως  
 πρὸς τοὺς ἀρχοντας· παρασκευασαμένων τοίνυν ἑκατέρων, καὶ  
 εἰσελθόντων φιλοτιμότερον, ἢν θεάσασθαι ἀγῶνα τῶν πρὶν  
 ἐνδοξότερον· ἦτε γὰρ ἐπὶ τὸ λέγειν φιλοτιμία καὶ τὸ πάθος  
 ἐπὶ τοσοῦτον ἠρέθισεν ἑκατέρους, ὥστε μηδέτερον τὸν ἕτε-  
 ρον προσηκῶς ἐλεῖν δυναθῆναι· ἐτέρως δέπως τὴν νίκην ἐκά-  
 τερος ἔδοξε σχεῖν· ὁ μὲν, τῷ δικαίῳ· ὁ δὲ, τῇ τοῦ λόγου δυ-  
 νάμει· ἐξήρισαν δὲ μηδέτερος ἔλαττον ἔχων· Ἐν τοιούτοις οὖν  
 ἡμεῖς καθ' ἑκάστην κυριακὴν διατρίβομεν· εἴτι οὖν καὶ αὐτὸς  
 φιλοτίμως ἔχεις τῶν τοιούτων ἀκούειν, μὴ βραθυμῆσης ἐλθεῖν  
 ὡς ἡμᾶς, καὶ μείζω τούτων ἐν τῇ ἕκτῃ ἀπὸ ταύτης τοὺς  
 μαθητὰς ἀνὰ ἓνα διαπληκτιζομένους ὀψόμενος. Ἐρρώσο.

Πρὸς ταῦτα.

Εἰ μικρὸν χρόνον ἔφη ὁ γραμματικομιστὴς ἀποδούς μοι τὰ γραμμάτια, οὐκ ἂν εἰδέητέ με ἐπιστεῖλαι σοι ταῦτα, ἀλλ' αὐτὸς σοι ἀντὶ τῶν γραμμάτων παρεγενόμην· νῦν δὲ γνοὺς ἀπᾶρξι πρὸς τινὰ τῶν γνωρίμων, γρείας καταπειγούσης, αὐτόν τε τούτων ἐπισκεψόμενος ὡς νοσοῦντα, καὶ περὶ τινῶν ἀναγκαίων κοινολογησόμενος αὐτῷ, οὐκ ἂν δυναίμην μεταβαλεῖν τὴν πορίαν· ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ τὰ πραττόμενα παρ' ὑμῖν ἰσχυρῶς με πρὸς τὴν θεὰν ἐφέλκει, τὴν μετὰ ταύτην Κυριακὴν, ἐπειδὴν τάχιστα τὰ κατ' ἐμὲ καλῶς σχῆ, ἤζω, οὐ μᾶλλον τοὺς τῶν νέων ἀγῶνας θεασόμενος φιλοτίμως, ἢ καὶ σὲ, ὃν φιλῶ μάλιστα πάντων, ὀψόμενος. Ἐρῶσο.

Τῶν ἀνθρώπων ἀρχόντων τε καὶ ἀρχομένων, πολλῶν δὲ καὶ ὑπαλλήλων ὄντων, ἐν μέσοις τούτων σε ἡ τύχη κατέταξεν, ἀφ' ἑκατέρων τῶν ἄκρων, ὡς εἶκε, βουλομένη σε τιμωρεῖσθαι· οὐδὲν γὰρ μᾶλλον ἀκούομεν περὶ σοῦ, ἢ ὅτι τοὺς μὲν κρείττους αἰεὶ ὑποπτήσσεις· τοῖς δὲ ἥττοσιν ἀφόρητος εἶ καὶ ἀκάλυκτος, οὕτως ἀνοήτως ἐκατέρωθεν περὶ σεαυτὸν ἀμαρτάνων· τοιούτη γὰρ ἡ ἀπὸ τῆς ἀρετῆς ἐκπτώσις, οἷα ἐν οὐδενὶ ἐπίστασθαι τὸ μέσον φυλάττειν. Γενοῦ οὖν σεαυτοῦ, ὃ θαυμάσιε, ἐξ ὧν τοὺς προὔχοντας δάδιας, μετρίωτερον φρονῶν πρὸς τοὺς ἥττους· εἰ δέ που δεῖ καὶ τὸ δραστηκὸν, ὡς ἂν εἴποις αὐτὸς, ἐνδεικνύναι, ἀλλὰ καὶ τοῦτο σὺν λόγῳ ποιητέον τοῖς ἀρχουσι, τῷ μὲν φόβῳ τὴν ἐπεικείαν μίξαντας, τῇ δὲ ἀπειλῇ τὴν ἐλπίδα, ὡς τὰ φάρμακα μέλιτι, δεύσαντας· Σὺ δ' οὖν, εἰ βούλει τὸ θεῖον μιμήσασθαι, μηδέποτε τῷ καλῶς, ἀλλὰ τῷ εὖ ποιῆν τὸ δραστηκὸν ἐπίδεικνε. Ἐρῶσο.